

H. Nagy Péter: *Karanténkultúra: Örökség. Feljegyzések, dilemmák, fikciók.* Dunaszerdahely: NAP Kiadó, 2025. p. 248. ISBN: 978-80-8104-127-3.

Klukon Vajk Gergely

A jelen recenzió tárgyát képező kötet jelentőségét a 2020-as évek elejét meghatározó globális pandémia árnyékában vizsgálva megállapíthatjuk, hogy nagy mennyiségű munka jelent meg a könyv piacon. H. Nagy Péter *Karanténkultúra: Örökség* című könyve viszont markánsan eltér a különféle hagyományos járványtörténeti monográfiáktól vagy éppen a tisztán statisztikai elemzéseket fejtegető kötetektől. A legnagyobb jelentősége abban áll, hogy a szerző, aki jelenleg a Selye János Egyetem oktatójaként és az MA Populáris Kultúra Kutatócsoport alapító tagjaként ismert, nem csupán biológiai vagy gazdasági eseményként, hanem totális kulturális állapotváltozásként (vö. „Omnis-20”) rögzíti a pandémia ezen korszakát. Ez a mű a szerző korábbi, a témában született alkotásainak (*Karanténkultúra és járványvilág; Karanténkultúra: A folytatás*) szintézise, egyfajta „mikroarchívumként” tekinthetünk rá, amely a poszthumán elméletek és a popkultúra-kutatás eszköztárával igyekszik átmenteni a jövőnek a korszellem lenyomatait.

A NAP Kiadó gondozásában megjelent kötet fizikai megvalósítása támogatja a tartalom töredezett, mozaikos jellegét, amely egy gyönyörű nagy irodalmi képet fest elénk a vizsgált pandémiás időszakból. A tipográfiája levegős, a rövid fejezetek megfelelően tagolttá teszik a szöveget, amely segíti a befogadást, és akár a „böngészve” olvasást is lehetővé tesz az olvasó kedve szerint. A szöveget néhol képanyag is segíti, például a híres Banksy-graffiti is helyet kapott a kötetben (20. oldal).

A kötet szerkezete nem olyan lineáris narratívát követ, mint amelyet az ezt feldolgozó irodalomtól az elmúlt néhány évben megszokhattunk. A járványhullámok dinamikájára épít, így három nagy ciklusba rendezi az anyagot: *Első hullám, Második hullám és Harmadik hullám*. Ez a tagolás mimetikus jellegű, tehát hűen tükrözi a karanténlét időtapasztalatát. Csokorba fogja az első hullám alatt a kezdeti sokk és a kreatív robbanás témakörét, amely a második hullám alatt átcsap a fásultság és a veszteség érzésébe, majd a tudomány és áltudomány küzdelmének és az új realitásnak a rögzülésébe a harmadik hullám alatt. A szöveg 150 számozott, rövid fejezetből (a szerző szóhasználatával élve „fragmentumból”) épül fel. Ezek hálózatosan és asszociatív módon kapcsolódnak egymáshoz, leképezve az infodémia kaotikus információáramlását.

A fragmentumok áttekintése önmagában is kultúrtörténeti utazás hatását kelti, és jelzi a szerző kulturális mindenevő attitűdjét. A tartalomjegyzékben egymás mellett sorakoznak a magaskultúra és a tömegkultúra hívószavai, amelyekből néhányat kiemelnék a teljesség igénye nélkül. Irodalmi és filozófiai elemzésként a *Németh Zoltán: Tektonika* című fejezet tűnik ki a sorból, míg a popkultúra és a sci-fi kapcsolatában olvasható a *World of Warcraft: Hakkar Plague*, mint a virtuális járványok elemzése, vagy éppen a *Vonyarc szubkultúra*, de találkozhatunk az *Uhura és a karanténkölők* című fejezettel is. A tudomány és áltudomány témakörben

megakadhat a szemünk a *James Webb űrtávcső* vagy a *Sarlatánok kora* című fragmentumokon is.

A könyv tehát meglehetősen átfogó módon vizsgálja, hogyan reagált a kultúra a bezártságra. H. Nagy Péter alaptézise, hogy a válsághelyzetben a kultúra nem hallgat el, hanem épp ellenkező módon, hiperaktívvá válik. A kötet egyik legizgalmasabb vonulata lehet a szimuláció és a valóság viszonyának elemzése. A szerző a *World of Warcraft* 2005-ös, „Corrupted Blood” incidensén keresztül (92. fejezet) mutatja be, hogy a videojátékok játékosainak viselkedése jelentős módon, a pánik-szerű meneküléstől a szándékos fertőzésig, ugyanolyan pontosan modellezhetette a járványgörbét, mint a későbbi matematikai modellek.

Hasonlóan fajsúlyos a sci-fi irodalom (Kim Stanley Robinson, Greg Bear művei) elemzése, amelyet a szerző nem csupán eszkéipista fantáziának, hanem a valóság főpróbájának tekint. A kötet rámutat arra, hogy a poszthumán fordulat, azaz a testünk biológiai nyitottsága és sebezhetősége a pandémia révén vált tömeges tapasztalattá. A „Karantén Képek”, a klasszikus festmények otthoni újraalkotásának elemzésével pedig a vizuális kultúra és a mélylélektan (gondolunk itt a magányra és az izolációra) összefüggéseit tárja elénk.

Szakmai szemmel nézve a kötet egyik legkiemelkedőbb erénye a radikális nyitottság és az interdiszciplináris bátorság. H. Nagy Péter azzal, hogy egy különleges értelmezési mezőbe vonja a *Star Wars*-univerzumot, a videojátékok világát és a szigorú biopolitikai elméleteket, nem csupán a kulturális határokat légiesíti el, hanem sikeresen kapcsolja egymáshoz ezen témákat a tudományos diskurzuson belül. Ez a rendhagyó megközelítés lehetővé teszi, hogy a magaskultúra elefántcsonttornyából kilépve, a mindennapi életünket átszövő popkulturális jelenségeken keresztül értsük meg a poszthumán fordulat súlyát. A könyv dinamizálja a befogadást, ezáltal izgalmas intellektuális kalanddá változtatva az olvasást. Külön kiemelendő a kötet szerkezeti innovációja. A fragmentáltság, tehát a 150 rövid fejezetre való tagolás ebben az esetben nem az elmélyülés gátja, hanem tekinthetünk rá tudatos hermeneutikai gesztusként is. A szerző a mikroarchívum-jelleggel éppen azt éri el, hogy az olvasót nem passzív befogadásra, hanem aktív társszerzői munkára, a felvillanott gondolatfutamok továbbgondolására készíti. A szöveg sűrűsége és a témák gazdagsága bizonyítja a szerző széleskörű tájékozottságát, odafigyelését és alapos munkáját.

A Karanténkultúra: Örökség vitathatatlanul hiánypótló alpmű lett, amely nemcsak a közelmúlt traumájának érzékeny feldolgozása, hanem egyben módszertani iránytű is a 21. századi, digitálisan átszött kultúra kutatásához. Olyan szellemi örökséget képvisel a kötet, amely bizonyítja, hogy a humántudományok képesek érvényes és releváns kérdéseket és válaszokat adni a jelenkor legégetőbb globális kihívásaira a popkultúra-kutatás segítségével.